

חדשות עולם הספר

במה ליוצרים ועורכים תורניים

גליון 72

בחסרות ויתרות, אין מצוות כתיבת ספר תורה נוהגת היום אפילו מדרבנן.

אולם הגרי"ש אלישיב (קובץ תשובות הרב אלישיב חלק א סימן קיב) דייק את לשון הטור: 'מצות עשה על כל אדם מישראל שיכתוב לו ס"ת ומאד צריך לחזור אחריה', הרי שהיא נוהגת אף היום לאחר ימי התנאים והאמוראים. וכן פסק החתם סופר (שו"ת, יו"ד סי' רנד).

דבר המערכת

לעשות ספר תורת ה' בלי חיסור ויתור

'משה קיבל תורה מסיני ומסרה' וכו'. ומאז, מסירה זו ממשיכה והולכת עד ימינו אנו. אך דא עקא שישראל הלכו בגלות והיו המסורות הולכות ונשתכחות.

באיזה כתב נכתבו הלוחות, ומדוע שכחו את אותיות מנצפ"ך, על כך ראו "מדור שאלת חכם".

בכ"ח באייר נהג הרמב"ם לעשות יום משתה ושמחה, על מה ולמה ראו "מדור יש לך מושג".

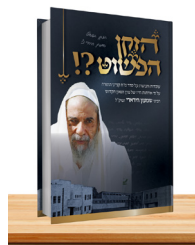
בכל שבוע נצרף מעתה שאלת סקר, כדי לשמוע על מגמות ותהליכים מפי אנשי הספר, השבוע בחרנו להציג שאלה הנוגעת לכל כותב באשר הוא, ראו ב"פינת העורך התורני".

אברהם דיקמן

העורך

חדשות הספר

הזקן הפשוט?! – עובדות והנהגות על סדר מ"ח קנייני התורה על פי ארחות חיי של רבינו שמעון חירארי זצ"ל.

שני חלקי הספר מונגשים בשפה שווה לכל נפש, הגורמת לכל אחד לשאוף לקנות את קנייני התורה.

יצא לאור ספר 'על מפתן הבית' מאת הרב אברהם שלמה אופנבכר שליט"א, ספר השראה ייחודי על חיי היומיום של זמננו עם בית המקדש הקיים במלוא הדרתו, מלוכה וסנהדרין.

בין שגרת החיים לבין כמיהה עמוקה לשכינה ול"דבר ה'", מלווה הספר דמויות בשר ודם העומדות על מפתן הבית.

סיפור אנושי מרגש שמעורר בלב הקורא את ההשתוקקות האמיתית לגאולה השלמה.

מדברי רבותינו

מצוות כתיבת ספר תורה

כתב הטור (יו"ד סי' ער) בשם הרא"ש: מצות עשה על כל ישראל אשר ידו משגת לכתוב חומשי התורה ומשנה וגמרא ופירושיהם להגות בהן הוא ובניו.

ונחלקו הב"י (ד"ה וכתב) והפרישה (אות ח), האם לדעת הרא"ש אין מצוה כיום בכתיבת ס"ת או שצריך גם ספרים להגות בהם.

השאגת אריה (סי' לו) הסיק, שמאחר ואין אנו בקיאים

שאלת הכם

באיזה כתב נכתבו הלוחות הברית?

ענין זה מורכב ומסתעף, תלוי בכמה סוגיות, בבלי וירושלמי, בכמה שיטות תנאים ואמוראים, בפירושי הראשונים ובפירושי האחרונים.

נציג בקצרה את עיקרי הדברים, על פי דברי הריטב"א (מגילה ב:). הגמרא במסכת סנהדרין (כא:) מביאה שלש שיטות האם ניתנה תורה בכתב עברי, והאם ומתי נשתנתה לאשורית:

תניא, רבי יוסי אומר ראוי היה עזרא שתינתן תורה על ידו לישראל אלמלא קדמו משה וכו'. ואף על פי שלא ניתנה תורה על ידו, נשתנה על ידו הכתב שנאמר 'וכתב את משנה התורה הזאת' כתב הראוי להשתנות.

תניא, רבי אומר בתחילה בכתב זה ניתנה תורה לישראל, כיון שחטאו נהפך להן לרועץ, כיון שחזרו בהן החזירו להם וכו'.

רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי אליעזר בן פרטא שאמר משום רבי אלעזר המודעי, כתב זה לא נשתנה כל עיקר.

מנגד הגמ' (שבת קד. מגילה ב:) מביאה את דברי רב חסדא, שמ"ם וסמ"ך שבלוחות בנס היו עומדין. ודבר זה סותר את דעת רבי יוסי שהתורה ניתנה בכתב עברי, מאחר שבכתב עברי האות היחידה העגולה היא ע"ן. [אמנם הריטב"א הניח שדבר זה חייב להתאים לדעת

הכל, אך יש לציין כי בירושלמי (מגילה פ"א ה"ט) מובא: אמר רבי לוי מאן דאמר לרעץ ניתנה התורה ע"ן מעשה ניסים, מאן דאמר אשורי ניתנה התורה סמ"ך מעשה ניסים).

על פי זה אנו יכולים להבין כיצד ארע ששכחו את אותיות מנצפ"ך, וכי לא היו להם ס"ת תפילין ומזוזות כדי לבדוק את הדבר?

אלא אף לדעת רבי יוסי נכתבו הלוחות בכתב אשורית ומ"ם וסמ"ך בנס היו עומדים, אך כל ספרי התורה היו נכתבים בכתב עברי (הגר"ח קנייבסקי כותב (מס' תפילין עמ' לה) שלאחר שתיקן עזרא את כתב האשורית נפסלו כל הספרים), ומשנגזר הארון נשתכח.

ואף לדעת רבי, כשחטאו נגזר עליהם לעבור לכתב עברי, ולאחר מכן נשתכחה האשורית.

ואף לדעת רבי אלעזר המודעי צריך לדחוק, שאמנם כתב אשורי היה כשר כל העת, אלא שאף כתב עברי היה כשר והורגלו בו ונשתכחה האשורית עד שבא עזרא.

(תורה שלמה כרך כ"ט, עלי תמר מגילה פ"א ד"ה תני ר"י)

יש לך מושג

ספר בן אשר (כתר ארם צובא) או ספר עזרא?

כתב הרמב"ם (הל' ספר תורה פ"ח ה"ד): ראיתי לכתוב הנה כל פרשיות התורה הסתומות והפתוחות וצורת השירות, כדי לתקן עליהם כל הספרים ולהגיה מהם. וספר שסמכנו עליו בדברים אלו הוא הספר הידוע במצרים שהוא כולל ארבעה ועשרים ספרים שהיה בירושלים מכמה שנים להגיה ממנו הספרים. ועליו היו הכל סומכין, לפי שהגיהו בן אשר ודקדק בו שנים הרבה והגיהו פעמים רבות כמו שהעתיקו ועליו סמכתי בספר התורה שכתבתי כהלכתו.

החיד"א (שם הגדולים, מערכת גדולים, אות ע, רבינו עובדיה [ב]) מביא שראה הגהה בחומש תקון סופרים עם ספר החינוך ופירוש דבק טוב, ובפ"י ויחי יש הגהה

לאורם נסע ונלך

עין תחת עי"ן

בבבל הרחוקה, בימים שבהם עמד רב שרירא גאון בראש ישיבת פומפדיתא, חי עשיר מופלג. אולם כל עושרו לא היה חשוב בעיניו, לעומת אוצר יקר אחד שהיה כבבת עינו.

ספר תורה עתיק.

לא ספר תורה רגיל היה זה. מסורת עתיקה עברה במשפחתו מדור לדור, כי הספר נכתב ביד קדשו של עזרא הסופר.

כאשר נפטר אותו עשיר לבית עולמו, התאספה המשפחה לחלוק את הירושה הגדולה. הבנים חלקו ביניהם בתים ושדות, עבדים ואוצרות, עד שהגיעו אל ספר התורה. אז השתנה הכל.

אמר האח הבכור: "את כל חלקי אני נותן תמורת הספר".

האח הצעיר השיב כנגדו: "גם אני מוותר על כל אשר לי, ובלבד שהספר יהיה בידי".

משלא הגיעו להסכמה פנו לבית הדין.

הדיינים שמעו את טענות שני האחים וראו שאין בידם להכריע. לאחר התייעצות ממושכת, פסקו:

"**גורל** יוטל ביניכם, ומה שייצא, מן השמים הוא".

שני האחים עמדו בבית הדין חיוורים ורועדים. קערת הכסף הונחה על השולחן, ושני הפתקים בתוכה. אחד הדיינים הכניס את ידו פנימה, שלף את הפתק, וקרא את שמו של...

האח הצעיר.

ברגע אחד השתנו פניהם של שניהם. הצעיר פרץ בבכי מרוב שמחה. אחיו הגדול כאילו הזדקן פתאום בשנים רבות. הוא קיבל את חלקו בירושה בשתיקה, אך כל

מר' מנחם מן הלוי: שהרמב"ם כתב חומש מוגה מהספר הידוע במצרים שהיה בירושלים מימות התנאים והובא למצרים. ואח"כ שמע שבמלכות בורגוניא היה ספר תורה מכתב יד הקדש עזרא הסופר מהיר הכהן הגדול, והלך הרמב"ם שם ומצא כל פרשיות פתוחות וסתומות מכוונות למה שהעתיק מהכ"ד שבמצרים.

ושמחתי מאד וקבלתי לעשות יום משתה ושמחה ביום ההוא כל שנה ושנה הוא כ"ח לירח זיו. וטרחת לכווד צורי והעתקתי מן הספר ההוא כל חסרות ויתרות ותיבות גדולות וקטנות ומשונות ומהופכות כדי לעשות ספר תורת ה' בלי חיסור ויתור. ובשובי לאדמתי כתבתי תורת אלהינו כדת וממני הכל מעתיקים.

החיד"א מסתייג תחילה מהסיפור, מאחר שא"כ מדוע לא כתב כן הרמב"ם בהלכותיו. אך לבסוף הוא מיישב, שניתן לומר שבשעה שמצא הרמב"ם ספר תורה של עזרא, היה זה אחר שכבר נתפשט חיבורו בכמה עיירות.

פינת העורך התורני

כתיבה וביקורת – שאלת סקר

חידשתם. כתבתם. שיפרתם. ושוב דייקתם.

- הצלחתם להגיע לשלמות בכתיבה?

- בהירות, ניסוח וללא שגיאות תחביר?

- או שעדיין צריך עין ומקלדת של עורך או מבקר נוסף?

תשובות אפשריות לסקר

א. מה שנראה לי ברור ומובן, לא תמיד מובן לקורא אחר – חייבים עין נוספת.

ב. מה פתאום, אני כותב באופן מושלם!

ג. תמיד יש מה לדייק ולשפר, אבל אני מגיע לרמה סבירה בלי צורך בעזרה נוספת.

ד. כשאוציא ספר בעז"ה אפנה לבעלי מקצוע, תמיד אפשר להגיע ליותר!

אתם מוזמנים להשיב לנו ולכתוב את התשובה שלכם, ואי"ה בגליון הבא נפרסם את התשובות.

מי שראה את פניו ידע שאין הכסף מסוגל למלא את החלל שנפער בלבנו.

באותה העיר התגורר איש בליעל, צר עין ואכזר. כל ימיו היה לועג לשומרי המצוות בכלל ול"אדוקים" בפרט. כששמע על המריבה הגדולה שהתעוררה סביב ספר התורה, לא הצליח להבין את הדבר. אולם ככל ששמע עוד על קדושת הספר ועל ערכו בעיניהם, החלה מחשבה אפלה להתגנב בלבנו.

לילה אחד, לאחר שכבתה אחרונת המנורות בעיר, יצא האיש מביתו והתגנב אל בית הכנסת. הרחובות היו ריקים. רוח קרירה נשבה בין הסמטאות. הוא דחף את דלת העץ הכבדה ונכנס פנימה. חשכה עמדה בבית הכנסת. רק אור הירח שחדר מן החלונות האיר מעט את ארון הקודש.

האיש ניגש אליו לאט, כאדם החושש גם מפני עצמו. לרגע היסס. דממה עמוקה מילאה את המקום. ואז שלח יד ופתח את ארון הקודש. הוא פרש את הספר על הבימה, הפסוק: "וְעַבְדְּתֶם אֶת ה' אֱלֹהֵיכֶם..." קפץ לנגדו, וחיוך שטני עלה על פניו.

בסכין דקה גירד בזהירות את האות עי"ן מן המילה 'ועבדתם', ולאחר מכן רשם במקומה את האות אל"ף.

האיש הביט במעשיו בסיפוק אפל, "עתה" חלף ההרהור במוחו, "איבד השוטה גם את ממונו וגם את ספר התורה. הוא גלל את הספר, החזירו למקומו ונעלם בחשכת הלילה.

* * *

קולו הנעים של בעל הקורא התפשט בבית הכנסת, אך לפתע נדם באחת, עיניו התרחבו באימה.

"מה אירע?" ניסרה השאלה בחלל בית הכנסת.

הוא לא הצליח להוציא הגה מפיו, באצבע רועדת הצביע על המילה. טעות איומה בספר התורה.

הספר הוחזר בצער רב לארון הקודש.

האח שזכה בספר לא מצא מנוח לנפשו. כל אותה שבת הסתובב כאדם שאסון כבד ניתן עליו. את הספר אולי אפשר לתקן, אבל המחשבה הנוראה היא, שמעתה שוב לא יהיה זה הספר של עזרא הסופר.

בלילה שכב על מיטתו, מתהפך מצד לצד, רק לקראת שחר נפלה עליו תרדמה.

והנה בחלומו נגלה אליו אביו, ואמר לו: "בני, אל תצטער, ספרו של עזרא היה כשר מאז ומעולם, יד רשע עשתה זאת ׀ ועונשו כבר נגזר. הוא מחק את האות עי"ן, ועל כן ניטל ממנו אור עיניו. ואתה, אל תיתן לאיש לגעת בספר, בבית דין של מעלה נפסק כי עזרא יירד ויתקן את ספרו".

הבן התעורר באחת.

אור ראשון כבר בקע מן החלון והוא מיהר לבית הכנסת וקרא לזקני העיר.

יחד פתחו את ארון הקודש, הספר הונח על הבימה, והנה תחת הבימה נמצאה עינו של הרשע מתגוללת.

ידי כולם רעדו כאשר גללו את הספר שוב אל אותו פסוק. ואז נשמעה זעקה, האות עי"ן עמדה במקומה כאילו לא נמחקה מעולם. אז נתאמת הדבר כי עזרא הסופר ירד מן עולם האמת, התלבש בגופו ותיקן את הספר.

אוהב ישראל (ליקוטים חדשים, מגילת אסתר)

י"ל ע"י

נקודה | הוצאה לאור

0723167198 - A80699+90@gmail.com

